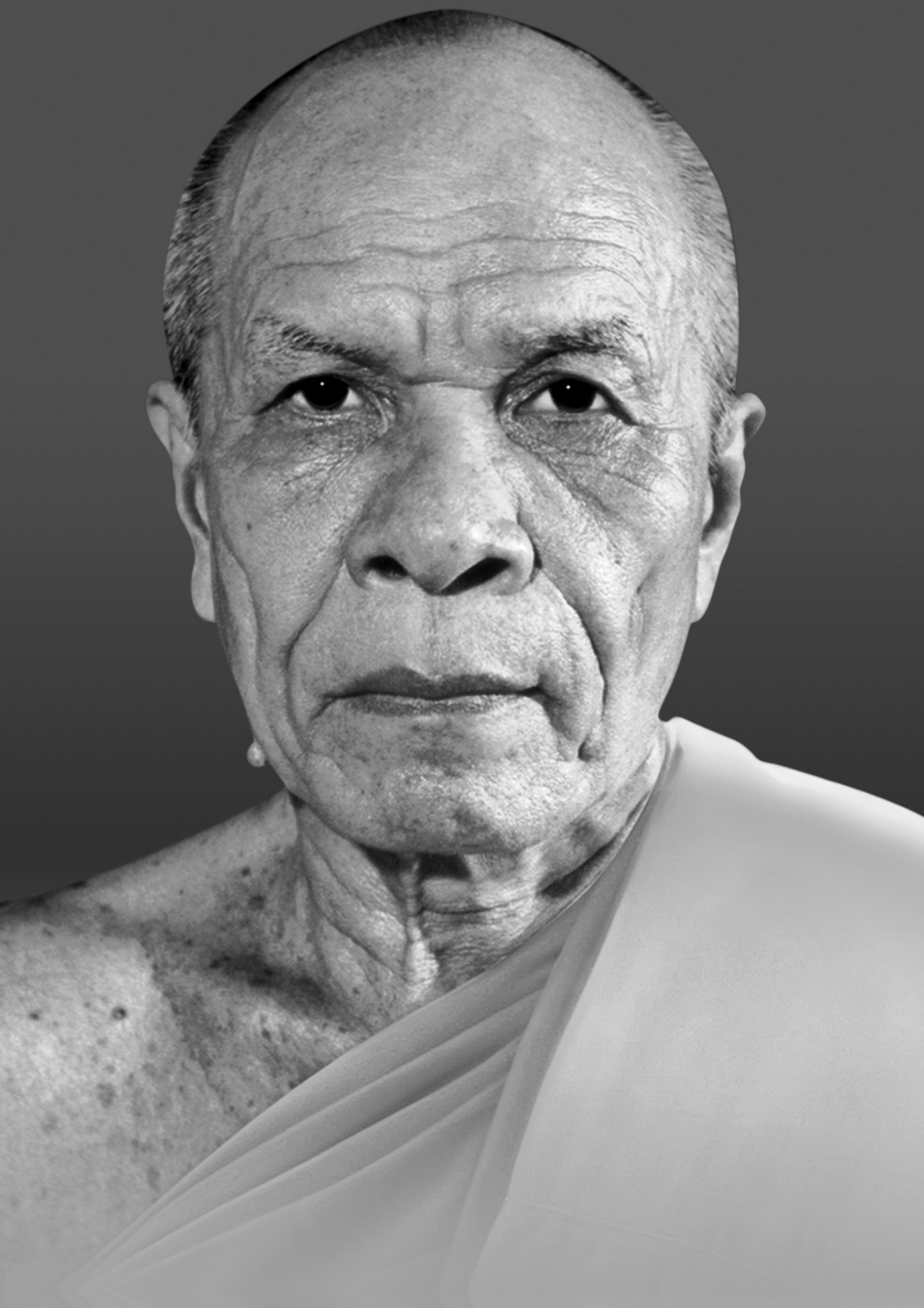

เลี้ยวหนึ่ง แห่งคุณธรรมของหลวงปู่

หลวงปู่เป็นบุคคลสำคัญที่หาได้ยากยิ่ง ท่านมีมโนปณิธานอันยิ่งใหญ่ที่จะนำพาสรรพสัตว์ทั้งหลายเข้าสู่พระนิพพานให้หมดก่อน แล้วท่านจึงจะเข้าพระนิพพานทีหลัง

การกล่าวถึงคุณธรรมของบุคคลผู้มีจิตใจอันสูงส่งเช่นนี้ ย่อมเป็นไปได้ที่คนธรรมดาสามัญจะสามารถทำได้อย่างครบถ้วน ดังนั้นเรื่องราวที่ยกมาเป็นตัวอย่างต่อไปนี้จึงเป็นเพียงเศษเสี้ยวของคุณธรรมความดีงามของท่านเท่านั้น

๐ รักพระพุทธศาสนา

หลวงปู่ตั้งใจอุทิศชีวิตเพื่อพระศาสนาตั้งแต่แรกบวช และตั้งใจที่จะเป็นพระแท้ ท่านจึงหมั่นฝึกฝนตนเองทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติตลอดมา

ต่อมา เมื่อได้เป็นเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ท่านก็พากเพียรให้การศึกษาทั้งทางปริยัติและปฏิบัติแก่พระภิกษุสามเณรในวัดปากน้ำ

ในด้านปริยัติ พระภิกษุสามเณรสามารถสอบนักธรรมและบาลีสนามหลวงได้นับร้อยรูป

ในด้านการปฏิบัติ มีพระภิกษุสามเณรจำนวนมากที่มีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี

นอกจากนี้ หลวงปู่ยังถวายภัตตาหารพระภิกษุสามเณรทุกวัน วันละประมาณ ๕๐๐ รูป ซึ่งสมัยนั้น ในประเทศไทยยากที่จะหาวัตถุดิบทำประโยชน์ให้แก่พระพุทธศาสนาได้มากเหมือนวัดปากน้ำ

และด้วยความรักในพระพุทธศาสนา ท่านจึงให้การสนับสนุนพระสงฆ์ทั่วประเทศในด้านต่าง ๆ เท่าที่มีโอกาสจะทำได้ เช่น มีส่วนร่วมในการสร้างโรงพยาบาลสงฆ์และมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งถือเป็นคุณูปการแก่การคณะสงฆ์อย่างใหญ่หลวง

๐ รักการปฏิบัติธรรม

หลวงปู่ท่านใช้เวลาในชีวิตสมณะอย่างทรงคุณค่ายิ่ง นับตั้งแต่วันแรกที่บวช ท่านตั้งใจปฏิบัติธรรมทุกวันตลอดมา เมื่อเข้าถึงพระธรรมกายแล้ว ท่านก็ทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ของชีวิตให้กับการศึกษาค้นคว้าและเผยแผ่วิชชาธรรมกาย

ต่อมา เมื่อท่านตั้งโรงงานทำวิชาขึ้น และมีผู้มาทำวิชาทั้ง ๒๔ ชั่วโมง ท่านก็ควบคุมการปฏิบัติด้วยตนเองมาโดยตลอด ทำให้ท่านมีเวลาพักผ่อนเพียงน้อยนิด แม้ชราภาพแล้ว หรือแม้กระทั่งในยามอาพาธ ท่านก็ยังคงดูแลควบคุมการปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสามเณร และแม่ชี

๗๙

๐ มีความกตัญญูตเวที

หลวงปู่ท่านเป็นผู้เลิศด้วยความกตัญญูตเวทีตาใคร่อนุเคราะห์ท่านก่อน ท่านไม่เคยลืมบุญคุณ และพยายามหาทางตอบแทน เช่น อุบาสิกานวม แม่ค้าขายข้าวแกง ที่เคยจัดภัตตาหารเพลมาถวายท่านเป็นประจำ สมัยที่ท่านเคยอยู่วัดพระเชตุพนฯ ต่อมาอุบาสิกานวมชรา และทุพพลภาพ ไม่มีผู้ใดดูแล หลวงปู่ท่านก็รับมาอุปการะ

ในส่วนของโยมมารดา ก่อนมาบวชท่านก็ตั้งใจหมั่นเพียรทำงานหาเงินไว้ให้โยมมารดา จนคาดว่ามีมากพอ

ที่โยมมารดาจะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ต่อมาเมื่อโยมมารดาอายุมากขึ้น ท่านก็รับไปอยู่ที่วัดปากน้ำ สร้างที่อยู่อาศัยให้และเลี้ยงดูอย่างดีตลอดชีวิต

นอกจากนี้ เมื่อสมเด็จพระวันรัต (เพื่อน ติสสทัตต-มหาเถระ) ซึ่งเป็นผู้เห็นชอบให้หลวงปู่ไปเป็นเจ้าอาวาสวัดปากน้ำเกิดอาพาธขึ้น หลวงปู่ก็สนองพระคุณด้วยการจัดภัตตาหารและรังนกจากวัดปากน้ำไปถวายทุกวัน โดยตั้งงบประมาณไว้วันละ ๔๐ บาท พอได้เวลา ๐๔.๐๐ น. ท่านก็ให้คนลงเรือจ้างนำภัตตาหารไปถวาย เพราะสมัยนั้นการคมนาคมยังไม่สะดวก ต้องไปทางเรือ จึงต้องรีบออกเดินทาง พอถึงวัดพระเชตุพนฯ ก็เข้าพอดี หลวงปู่สั่งให้ทำเช่นนี้เป็นเวลาหลายเดือน เมื่อผู้นำภัตตาหารไปถวายกลับมาถึงวัดปากน้ำแล้ว ต้องรายงานให้ท่านทราบทุกวัน

๐ เปี่ยมด้วยความเมตตากรุณา

ในสมัยนั้น มีผู้คนเป็นจำนวนมากเดินทางมาจากสถานที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อไปขอพึ่งบารมีหลวงปู่ที่วัดปากน้ำ และด้วยความที่ท่านมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยความเมตตากรุณา เวลาใครมีเรื่องเดือดร้อนอะไรมา ท่านจึงไม่เคยปฏิเสธ และถามไถ่ทุกคนด้วยความห่วงใยเสมอว่า มาจากไหน มาอย่างไร มากับใคร ถ้าท่านทราบว่า ผู้นั้น

ยากจนมาก มีเงินมาแค่พอเป็นค่าเดินทาง ไม่มีเงินพอที่จะซื้ออาหารกิน ท่านก็บอกให้ไปกินอาหารที่โรงครัว ถ้าใครไม่มีที่นอน หมอน มุ้ง ท่านก็สั่งให้ไวยาวัจกรจัดหาเครื่องนอนและที่ปักให้ เมื่อช่วยรักษาโรคให้หายหรือทุเลาเบาบางลงแล้ว ท่านก็สั่งให้ไวยาวัจกรจัดการเรื่องค่าเดินทางกลับให้ด้วย

คราวหนึ่ง มีคนแก่ที่มาเรียนกัมมัฏฐานเอาปลาแห้งตัวหนึ่งมาถวายท่าน เขาบอกท่านว่า เขามีแค่นั้น เพราะเป็นคนยากจน หลวงปู่หัวเราะชอบใจและพูดว่า “เออ ให้มันได้อย่างนี้ซิ น่า นี่แหละเขาเรียกว่ารวยแล้ว มีเท่าไรถวายจนหมด เมื่อครั้งพระพุทธเจ้า นางปุลณณฑาสีถวายแป้งจี๋ทำด้วยรำแก่พระพุทธเจ้า ต่อมากลายเป็นคนมั่งมี ปลาแห้งของเราตัวหนึ่งราคาสูงกว่ารำมากนัก เป็นกุศลมากแล้วที่นำมาให้” ต่อมา ชายคนนี้ขอร้องให้หลวงปู่บวชให้ เพราะไม่มีอัฐบริวารจะบวช หลวงปู่ก็จัดการบวชให้สมปรารถนา

สำหรับพระภิกษุสามเณรในวัดปากน้ำนั้น ท่านมีความเมตตามากและคิดว่าทุกรูปเปรียบเสมือนลูกหลาน เวลาท่านได้ลาภสิ่งใดมา ท่านก็มีได้เก็บไว้เพียงผู้เดียว แต่นำออกแจกจ่ายโดยทั่วถึงกัน เพราะท่านต้องการให้ทุกคนมีความสุขสบาย จะได้มีกำลังศึกษาเล่าเรียนและ

ปฏิบัติธรรมได้เต็มที่

บางครั้งเวลามีพระภิกษุสามเณรมาขอจีวร ท่านก็จะถามว่า จะเอาจีวรที่ท่านห่มไหม ถ้าใครเอา ท่านก็ถอดให้เลย ท่านบอกว่า “ก็เราบวชให้เขา เราเป็นพ่อเขา เขาขอ ก็ให้เขา”

๐ กล้าหาญ

การเผยแผ่วิชาธรรมกายของหลวงปู่ในสมัยนั้น ถูกคัดค้านต่อต้านจากทั้งฆราวาสและพระภิกษุสงฆ์จำนวนมาก เพราะในสมัยนั้นการส่งเสริมการศึกษาของพระสงฆ์ส่วนใหญ่เป็นไปในด้านปริยัติมากกว่าด้านปฏิบัติ และพระภิกษุที่สนใจการปฏิบัติธรรมมักจะหลีกเลี่ยงไปบำเพ็ญเพียรตามป่าเขาลำเนาไพร หลวงปู่จึงเป็นพระสงฆ์องค์แรกที่กล้าสอนการปฏิบัติธรรมอย่างเปิดเผย ท่านกล้าพูดว่า “ได้ธรรมกาย” กล้าเอาวิชาธรรมกายมาสอน ท่านจึงเป็นที่เฟื่องเลื่องให้คนโสมมดี แต่ท่านก็มีได้หัวนเกรงย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ยังคงมุ่งมั่นเผยแผ่วิชาธรรมกายต่อไป เพราะท่านเล็งเห็นถึงอันตรายอันยิ่งใหญ่ที่จะเกิดขึ้นแก่ชาวโลก

นอกจากนี้ หลวงปู่ท่านยังสอนลูกศิษย์ให้มีความ
องอาจกล้าหาญ กล้าสู้กับความจริง เวลามีปัญหาอะไรให้
พูดความจริงกับท่าน อย่าปิดบัง ท่านจะได้ช่วยแก้ปัญหา
ให้ได้อย่างถูกต้อง หลวงปู่ท่านไม่ชอบคนโกหก ถ้าจับโกหก
ได้แม้ครั้งเดียว ท่านก็ว่า “คนนี้โกหกกระทั้งเรา ก็เป็นคน
หมดดี”

๐ เป็นครูที่ดี

หลวงปู่เป็นครูที่ดีเยี่ยม ดังจะเห็นได้ว่า พระธรรม-
เทศนาของท่านทุกเรื่องล้วนค้นคว้ามาจากพระไตรปิฎก มี
ที่มาชัดเจน ทำให้ผู้ฟังธรรมได้รับความเพลิดเพลินและ
ได้ความรู้อย่างลึกซึ้ง

เวลาสอนปฏิบัติธรรม ท่านก็พยายามหาวิธีสอนที่
เข้าใจได้ง่าย มีหนังสือแจก และมีอุปกรณ์การสอน อย่างเช่น
ภาพฐานที่ตั้งของใจทั้ง ๗ ฐาน เพื่อให้ศิษย์มีผลการปฏิบัติ
ธรรมที่ดี ทำให้ศิษย์ของท่านบรรลุธรรมกันเป็นจำนวนมาก

ประการสำคัญ วิชาที่หลวงปู่สอนเป็นวิชาชีวิต ที่
ช่วยให้ทุกคนมีความสุขที่แท้จริง และช่วยปิดนรก เปิด
สวรรค์ รวมทั้งเปิดหนทางพระนิพพานให้ หลวงปู่จึงเป็น
ครูที่หาใครเปรียบได้ยาก

๐ อุดทนและขยันขันแข็ง

เมื่อหลวงปู่อายุได้เพียง ๑๔ ปีเศษ บิดาของท่านถึงแก่กรรม ท่านเป็นลูกชายคนโตจึงต้องหาเลี้ยงครอบครัวแทนบิดา ซึ่งนับเป็นภาระที่หนักมากสำหรับเด็กวัยขนาดนั้น แต่ท่านก็อดทนทำการงานด้วยความขยันขันแข็ง ทำให้กิจการค้าเจริญรุ่งเรือง จนถือเป็นพ่อค้าที่มีฐานะดีคนหนึ่ง

เมื่อไปเป็นเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ท่านก็ต้องใช้ทั้งความอดทนและความขยันขันแข็งเป็นอย่างมากในการพัฒนาวัดที่เกือบเหมือนวัดร้าง ให้เจริญรุ่งเรืองทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ

ในเวลาอาพาธ ท่านก็ไม่ชอบให้ใครป้อนภัตตาหารให้ เกสัชก็ไม่นชอบให้ใครป้อน ไม่ชอบให้ใครพุง แม้กระทั่งสร่งน้ำ เปลี่ยนผ้า ท่านก็ทำเอง และยังปฏิบัติกิจวัตรตามปกติ ทั้งสอนภavana แจกพระของขวัญ และค้นคว้าวิชชาธรรมกาย จนกระทั่งอาพาธหนักทำไมไหวจึงหยุดภารกิจทั้งหลาย

๐ เป็นคนจริง

ก่อนเดินทางออกจากวัดสองพี่น้องไปจำพรรษาอยู่ที่วัดพระเชตุพนฯ หลวงปู่ได้ตั้งคัมภีร์ไบลานมหาสติปัฏ-

ฐานลานยาวไว้ที่วัดสองพี่น้องผูกหนึ่ง และตั้งใจไว้ว่าจะ
ต้องแปลคัมภีร์ผูกนี้ให้ออก ถ้ายังแปลไม่ออก จะยังไม่หยุด
เรียน ซึ่งต่อมาท่านก็เรียนบาลีจนสามารถแปลคัมภีร์ผูกนี้
ออกจริง ๆ จึงหยุดเรียน

เมื่อไปอยู่ที่วัดปากน้ำแล้ว ท่านเคยพูดกับสมเด็จพระ
ปา (สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗) เมื่อครั้งยังไม่ได้เป็น
พระสังฆราชไว้ไม่น้อยกว่า ๒๐ ปีว่า จะสร้างโรงเรียนขนาด
๓ ชั้น จุนักเรียนได้ ๑,๐๐๐ คน ๒ ชั้นล่างให้เรียนพระ
ปริยัติ ชั้นที่ ๓ จะให้เรียนธรรมปฏิบัติ

ต่อมาโรงเรียนพระปริยัติธรรมก็เกิดขึ้นในวัด
ปากน้ำจริง ๆ เป็นตึก ๓ ชั้น พร้อมด้วยเครื่องประดับ
ตกแต่งอย่างดีและทันสมัย มีห้องเรียนและห้องน้ำในแต่ละ
ชั้น และมีอุปกรณ์การศึกษาครบบริบูรณ์ดังที่ท่านได้ดำริไว้

๐ มีใจเด็ดเดี่ยว

ขณะที่ท่านไปเรียนหนังสือที่วัดพระเชตุพนฯ ท่าน
ออกบิณฑบาตวันแรกไม่ได้อะไรเลย วันที่สองก็ไม่ได้อะไร
ขณะนั้นท่านคิดว่าท่านเป็นผู้มีศีล จะอดตายเช่นนั้นหรือ
ถ้าจะเป็นอย่างนั้นท่านก็ยอมตาย ในเมื่อบิณฑบาตไม่ได้
ท่านก็ยอมอด ไม่ยอมฉันทนของอื่น และคิดว่าหากท่าน

มรณภาพไป ผู้คนก็จะพากันสงสารพระภิกษุสามเณร และ
จะพากันออกมาตักบาตร ซึ่งจะทำให้พระภิกษุสามเณร
ทั้งประเทศมีอาหารบิณฑบาตเพียงพอทุกรูป

เมื่อครั้งที่จำพรรษาที่วัดโบสถ์ (บน) บางคูเวียง ใน
วันเพ็ญเดือน ๑๐ ระหว่างกลางพรรษาที่ ๑๒ ท่านตั้งใจ
ปฏิญาณตนยอมตายถ้าไม่ได้บรรลุลหรรษที่พระสัมมาสัม-
พุทธเจ้าบรรจุ ด้วยการทำความเพียรอย่างเด็ดเดี่ยวไม่
อ้าลัยในชีวิต ทำให้ท่านได้บรรลุลหรรษในคืนนั่นเอง

๘๖

๐ รู้ค่าของเวลา

หลวงปู่ท่านรู้คุณค่าของเวลามาก ท่านไม่ยอม
ปล่อยให้เวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ นับตั้งแต่เป็น
เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ท่านไม่เคยไปค้างคืนที่อื่นเลย และไม่
ยอมออกไปนอกวัด เว้นแต่มีกิจจำเป็นของสงฆ์ที่หลีกเลี่ยง
ไม่ได้เท่านั้น ในกรณีที่มีผู้นิมนต์ท่านไปฉันเพลนอกวัด
ท่านมักขอให้พระรูปอื่นไปแทน แต่ถ้ามีความจำเป็น
ต้องไปจริง ๆ ท่านก็จะไปเพียงชั่วครู่ แล้วรีบกลับ ซึ่งเรื่อง
นี้ท่านให้เหตุผลว่า “เสียเวลาอบรมผู้ปฏิบัติ”

เวลาเทศน์สอนพระภิกษุสามเณร ท่านก็จะเตือนให้
ทุกรูปรู้จักใช้เวลาทุก ๆ นาทีอย่างคุ้มค่า เช่น ในเรื่องการ

ทำสมาธิ ท่านบอกว่า “การทำใจให้หยุดนิ่งนั้น สามารถทำได้ทุกเวลา ทุกโอกาส”

๐ เครื่องครัดพระธรรมวินัย

หลวงปู่เป็นพระแท้ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านเคร่งครัดในพระธรรมวินัยเป็นอย่างยิ่ง และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่พระภิกษุทั้งหลาย แม้ในเวลาอาพาธท่านก็ยังคงรักษาศีลอย่างเคร่งครัดและปฏิบัติกิจภาวนาด้วย

ครั้งหนึ่ง มีคนเห็นว่าหลวงปู่ท่านอาพาธหนัก ฉันทัดอาหารได้น้อย จึงสั่งให้แม่ครัวต้มข้าวให้เปื่อย บดให้ละเอียด กรองด้วยผ้าขาว ใส่กระตักน้ำร้อนไปถวาย แต่หลวงปู่ท่านไม่ยอมฉัน

๐ รักความสามัคคี

ในการอยู่ร่วมกัน หลวงปู่ท่านถือความสามัคคีเป็นสำคัญ ทุกคนในวัดจะต้องมีวัตรปฏิบัติเหมือนกัน ทำสิ่งใดก็ต้องทำพร้อมเพรียงกัน ไม่ขัดแย้งกัน พระภิกษุสามเณรและแม่ชีต้องลงสวดมนต์ทำวัตร ฟังเทศน์ฟังธรรมพร้อมกัน แม้แต่การปลงศพของพระภิกษุสามเณรและแม่ชี ท่านก็ให้ปลงวันเดียวกัน ถ้าผู้ใดไม่ปลงศพวันเดียวกับผู้อื่น ท่าน

จะพูดว่า “แม้แต่หิวมันยังไม่สามัคคี แล้วใจจะสามัคคีกันได้อย่างไร”

ท่านกล่าวว่า ความสามัคคีในหมู่คณะทำให้เป็นสุข หากไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน หมู่คณะก็จะเจริญ และถ้ามีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น ก็สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ด้วย สามัคคีธรรม

๐ รักความสะอาดเรียบร้อย

หลวงปู่ท่านชอบความสะอาดเรียบร้อย ตัวอย่างเช่น เวลาจัดโต๊ะฉันภัตตาหารของพระภิกษุสามเณร ท่านให้แม่ชีวางโต๊ะตั้งเป็นระยะ ๆ อย่างมีระเบียบ ให้อุปฐาตรงกลาง วางแก้วน้ำ กาน้ำ แล้วเทน้ำใส่แก้วไว้ให้เรียบร้อย ทุกอย่างท่านบอกว่าต้องทำให้สะอาด แล้วเวลาพระฉัน ก็ไม่ให้คุยกัน ถ้าคุยกันท่านจะถามว่า “ฉันข้าวหรือฉันเหล้า”

ส่วนข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวของท่านก็สะอาด สะอาด และจัดไว้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย สบง จีวร อังสะ สังฆาฏิ ที่ท่านนุ่งห่ม ต้องซักให้สะอาด

๐ มีระเบียบวินัย

วัดปากน้ำมีสมาชิกอยู่เป็นจำนวนมากจึงต้องมีระเบียบวินัยและมีกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด ผู้ใดละเมิดกฎประพฤติดัวไม่เหมาะสมไม่ควร หลวงปู่ก็จะว่ากล่าวตักเตือน ถ้าทำผิดซ้ำ ท่านจะตักเตือนอีกครั้ง และถ้ายังกระทำผิดอีกเป็นครั้งที่ ๓ ท่านจะสั่งลงโทษ เช่น ให้กวาดบริเวณวัดบ้าง ตัดไม้ฟันส่งโรงครัวบ้าง ถ้ายังกระทำผิดซ้ำอีก ท่านก็จะให้ออกจากวัด

ดังนั้น พระภิกษุสามเณรวัดปากน้ำจึงต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด เช่น ทุกรูปต้องแต่งกายเรียบร้อย ห่มจีวรเหมือนกันหมด เวลาค้นภัตตาหาร พระภิกษุสามเณรที่ได้ธรรมกายต้องแยกไปนั่งอยู่อาสนะหนึ่ง พวกที่ได้ปริยัตถธรรมนั่งอีกอาสนะหนึ่ง พระภิกษุทั่วไปนั่งอีกอาสนะหนึ่ง ไม่ปะปนกัน

ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบ และเพื่อให้สาธุชนรู้ว่าวัดปากน้ำมีทั้งฝ่ายปริยัติและฝ่ายปฏิบัติ

๐ รักการศึกษา

หลวงปู่ท่านเห็นคุณค่าของการศึกษามาก ท่านสอนให้ลูกศิษย์รักการศึกษา ให้ตั้งใจเรียนหนังสือ จะเรียน

ทางโลกก็ได้ ทางธรรมก็ได้ ท่านเปิดโอกาสให้ทุกคน

ท่านมักจะกล่าวว่า “คนที่มีการศึกษาดีจะได้อะไรก็ดีกว่า ประณีตกว่าผู้อื่น คนมีวิชาเท่ากับได้สมบัติจักรพรรดิ กินใช้ไม่หมด”

ถ้าใครไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ท่านจะกล่าวว่า “อ้ายโลกก็เหลว อ้ายธรรมก็เหลวเป็นแบกบอน เหลือแต่กิน นอน เที้ยว สามอันเท่านั้นเอ๋ย” คือ ทางโลกก็ไม่ได้ ทางธรรมก็ได้ไม่ดี

๐ ประหยัด

เวลามีคนไปถวายผ้าไตรจีวรใหม่ หลวงปู่มักนำไปแจกพระภิกษุสามเณร ตัวท่านเองใช้แต่ของเก่า พอเก่ามาก ๆ ท่านก็ให้ซ่อมแซมเพื่อใช้ต่อไป

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผ้าหายาก ท่านให้แม่ชีเอาอังสะหลาย ๆ ตัวที่ไม่ค่อยได้ใช้มาเย็บต่อกันเป็นจีวร แต่เนื่องจากอังสะแต่ละตัวมีสีไม่เหมือนกัน ดังนั้นจีวรที่เย็บขึ้นมาจึงมีหลายสี เย็บเสร็จแล้วเอาไปแจกพระเถรรูปอื่น ๆ ก็ไม่มีใครรับ หลวงปู่เลยใช้เอง ต่อมาศิษย์ผู้หนึ่งทนดูไม่ได้ เลยขอจีวรผืนนี้ไปบูชา

๐ รู้ค่าของเงิน

หลวงปู่ท่านเล่าว่า สมัยก่อนแก่วสารพัดนึกมีจริง นึกจะเอาอะไรก็ได้ นึกจะทำอะไรก็ได้ แต่สมัยนี้เหลือแต่เงินเท่านั้นที่จะเป็นแก่วสารพัดนึก ท่านบอกว่าอย่าเห็นว่าเงิน ๑ บาท เป็นกระเป๋องที่ไม่มีค่า บาทหนึ่งก็ซื้อขนมได้ อย่าประมาท อย่าดูถูกเงิน คนที่ดูถูกเงิน ตอนหลังแทบจะถือกะลาขอทานก็มี

แม้หลวงปู่ท่านจะเห็นคุณค่าของเงินมาก แต่ท่านก็ไม่จับเงิน ใครจะถวายเงินต้องไปหาไวยาวัจกร แล้วไวยาวัจกรจะเขียนใบปวารณาให้ จากนั้นนำใบปวารณาไปถวายหลวงปู่ หลวงปู่ก็จะทราบบว่า คนนั้น คนนี้ ถวายเงินเท่านั้น เท่านั้น

๐ รู้คุณค่าของสิ่งของ

หลวงปู่ท่านเป็นคนละเอียดลออ รู้ค่าของสิ่งของทุกอย่างที่ญาติโยมนำมาถวาย แม้แต่ของเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างเช่น เวลาเดินไปฉันภัตตาหาร ถ้าท่านเห็นข้าวสารที่ผู้มีจิตศรัทธาบรรทุกเรือมาถวายตกอยู่แม้เพียงเล็กน้อย ท่านจะเรียกเด็กมาเก็บ ท่านเห็นว่า ข้าวสารที่ตกหล่นอยู่แม้เพียงเล็กน้อย ถ้าเก็บมารวมกันหลาย ๆ ครั้ง ก็เป็น

จำนวนมากพอที่จะนำไปหุงได้

หรือเวลาเดินไปตามถนน ถ้าท่านเจอเศษไม้เป็น
ท่อน ท่านจะเก็บมาไว้ทำฟืน ผ้าขี้ริ้วที่ขาดแล้วท่านก็ไม่ให้
เอาไปทิ้ง เมื่อเวลามีอะไรรั่ว จะได้เอาผ้าขี้ริ้วนั้นไปชุบ
น้ำมันยางอุดเอาไว้ ซึ่งพอจะกันรั่วไปได้ระยะหนึ่ง

เวลาล้างจาน ท่านก็บอกว่าให้ค่อย ๆ รินน้ำออก
เศษอาหารที่อยู่กัน ๆ นำไปให้หมูให้หมากินได้

๐ รักการปฏิสันถาร

๙๒

หลวงปู่ท่านมีปียวจา ท่านไม่พูดให้ผู้ใดกระทบ
กระเทือนใจ เวลาใครมีเรื่องเดือดร้อนมาปรึกษาท่าน ท่าน
ก็จะรับฟังและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์แก่ทุกคน

นอกจากนี้ ท่านยังสั่งสอนศิษย์ไม่ให้พูดแบบมี
เหล็กใน คือไม่ให้ใช้วาจาที่มแทงใจผู้อื่น ให้พูดจา
ปฏิสันถารต้อนรับอย่างดี ท่านบอกว่า “เขาจะได้นำมงคล
มาให้ แต่ถ้าเราปฏิสันถารไม่ดี เขาก็จะนำมงคลกลับไป
และทิ้งอัปมงคลไว้ให้”

๐ ให้เกียรติคน

ทุกคนที่มาหาหลวงปู่จะได้รับการต้อนรับอย่าง

เสมอภาคเท่าเทียมกันหมด ปกติเวลาออกรับแขก หลวงปู่จะนั่งบนเก้าอี้ แขกทุกคนนั่งกับพื้นเสมอกันหมด ไม่ว่าสามัญชนคนธรรมดา หรือผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ยิ่งใหญ่ขนาดไหนก็ตาม

หลวงปู่ท่านให้เกียรติทุก ๆ คน ไม่ชอบให้คนดูหมิ่นกัน ท่านบอกว่าการดูหมิ่นเหยียดหยามกันแสดงให้เห็นถึงความไม่มีเมตตาในกันและกัน การดูหมิ่นกันจะทำลายตัวเอง แม้คนใหญ่คนโตก็จะเดือดร้อนเพราะดูถูกดูหมิ่นผู้น้อย เนื่องจากความเกลียดชังของผู้น้อยสามารถทำลายผู้ใหญ่ได้

๙๓

๐ รักและเป็นห่วงลูกศิษย์

หลวงปู่ท่านรักและเป็นห่วงลูกศิษย์มาก ถ้าพระจะมรณภาพ ท่านก็จะไปนั่งคุมบุญให้ แม้ซีก็เช่นกัน ถ้าหากเสียชีวิตลง หลวงปู่ท่านก็จะคุมบุญให้ และจัดการศพให้เรียบร้อย ท่านดูแลลูกศิษย์เป็นอย่างดี ขาดแคลนอะไร ท่านหาให้ทุกอย่าง

ด้วยความเป็นห่วงลูกศิษย์ ก่อนที่ท่านจะมรณภาพ ท่านเคยพูดไว้ว่า “พวกเอ็งคอยดูนะ แม้เมื่อหลวงพ่อตายไปแล้ว ก็จะเลี้ยงดูให้พวกเอ็งได้อิ่มหนำสำราญ ไม่ต้องกลัว

ขอเพียงให้ทุกคนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ตั้งใจปฏิบัติกันให้
จริงจัง”

ซึ่งปรากฏว่า หลังจากท่านมรณภาพไปแล้ว ก็ยังมี
คนมาสักการะกราบไหว้สรีระของท่านเป็นจำนวนมาก ซึ่ง
หมายความว่ายังมีผู้คนจำนวนมากไปทำบุญที่วัดปากน้ำ
ภาษีเจริญ พระเถรก็จะไม่ลำบากเรื่องการขบฉัน

อีก ๕ ปี จะมรณภาพ

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ หลวงปู่เรียกประชุมศิษย์ทั้งหมดพร้อมทั้งปรารภว่า อีก ๕ ปี ท่านจะมรณภาพ และเพื่อให้วิชาธรรมกายได้เผยแผ่กว้างไกล นำสันติสุขและความร่มเย็นไปสู่ชาวโลกได้อย่างทั่วถึง ท่านขอให้ทุกคนช่วยกันเผยแผ่วิชาธรรมกายไปทั่วโลกให้ได้ เพราะวิชานี้เป็นแก่นแท้ของชีวิต มีความสำคัญและมีประโยชน์มาก สามารถช่วยมนุษย์ให้หลุดพ้นจากห้วงทุกข์แห่งการเวียนว่ายตายเกิดและนำพาสันติสุขมาสู่โลกได้อย่างแท้จริง

ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นต้นมา หลวงปู่เริ่มอาพาธด้วยโรคความดันโลหิตสูง แม้ในขณะอาพาธท่านก็ยังคงควบคุมการปฏิบัติธรรมและสั่งงานการทำวิชาโดยให้พระภิกษุมานั่งสมาธิปฏิบัติธรรมใกล้ ๆ ท่านทุกวัน

ต่อมาในวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๒ เวลา ๑๕.๐๕ น. ระวังทุกใบในวัดปากน้ำได้บันลือเสียงขึ้น เป็นสัญญาณว่า หลวงปู่ได้มรณภาพลงแล้ว ตรงกับที่ท่านเคยปรารภไว้ว่าอีก ๕ ปีจะมรณภาพ รวมอายุได้ ๗๕ ปี รวมพรรษาได้ ๕๓ พรรษา